

**ҚОНУНИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН**

**ДАР БОРАИ ҲИФЗИ ИҶТИМОИИ ШАҲРВАНДОНЕ, КИ БАР АСАРИ ФАЛОКАТИ НЕРҶОҲИ
БАРҶИ АТОМИИ
ЧЕРНОБИЛ ЗАРАР ДИДААНД**

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2007, №3, мод.175; соли 2008, №10, мод.820)

(Қонуни ҚТ аз 6.10.2008 № 439, аз 17.12.2020 № 1742)

БОБИ I. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мақсади Қонуни мазкур

Мақсади Қонуни мазкур ҳифзи ҳуқуқи манфиатҳои шахсоне мебошад, ки дар минтақаҳои таъсири омилҳои номусоиди бар асари фалокати нерӯҳои барқи атомии Чернобил 26 апрели соли 1986 бавучудодамада зарар дидаанд ва ё дар рафъи оқибатҳои ин фалокат ширкат варзидаанд, инчунин кӯдаконе, ки падар ё модарашон ба таъсири шуоъҳои радиатсионӣ ва таъсири ирсӣ дучор гардидаанд.

Моддаи 2. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд:

- **дастгирии давлатии шаҳрвандони бар асари фалокати нерӯҳои барқи атомии Чернобил зарардида (минбаъд - шаҳрвандони зарардида)** – низоми чораҳои иҷтимоӣ, иқтисодӣ, ҳуқуқӣ, тиббӣ ва ташкилию техникии аз тарафи давлат кафолат додашудае, ки оқибатҳои манфии таъсири радиатсиониро ҷуброн карда, ҳифзи саломатии шаҳрвандони зарардида ва шароити мусоиди зиндагии онҳоро таъмин менамоянд;

- **минтақаи ҷудокунӣ** - минтақае, ки солҳои 1986-1987 минтақаи 30-километра номида шуда, аз соли 1988 бошад, минтақаи зарардидаи ҳудудҳои Федератсияи Россия, Украина ва Белоруссия ном гирифт, ки аз он ҷо аҳоли тибқи меъёрҳои беҳатарии радиатсионӣ соли 1986 кӯчонида шуда буд;

- **андозаи шуоъафканӣ** - андозаи қувваи афканишоти иондор, ки бо назардошти хассосияти узву бофтаҳои гуногун ба бадан таъсир расонидааст;

- **бемории шуоъ** - беморие, ки хангоми шуоъҳои организми инсон таҳти таъсири аз ҳадди имконпазир зиёди радиатсия ба вучуд меояд;

- **кӯчонидани аҳоли** - аз ҷойҳои хавфнок муваққатан ба ҷойҳои беҳавф кӯчонидани аҳоли.

Моддаи 3. Қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳифзи иҷтимоии шаҳрвандоне, ки бар асари фалокати нерӯҳои барқи атомии Чернобил зарар дидаанд

Қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳифзи иҷтимоии шаҳрвандоне, ки бар асари фалокати нерӯҳои барқи атомии Чернобил зарар дидаанд, ба Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, санадҳои дигари меъерии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф намудааст, иборат мебошад. (ҚТ аз 17.12.2020 № 1742)

Моддаи 4. Гурӯҳҳои шаҳрвандоне, ки бар асари фалокати нерӯҳои барқи атомии Чернобил зарар дидаанд

Ба гурӯҳҳои шаҳрвандоне, ки бар асари фалокати нерӯҳои барқи атомии Чернобил зарар дидаанд, шахсони зерин дохил мешаванд:

а) шахсоне, ки дар вақти фалокати нерӯҳои барқи атомии Чернобил дар минтақаи ҷудокунӣ истиқомат мекарданд, дар минтақаи ҷудокунӣ сафари хизматӣ доштанд, хизматчиёни ҳарбӣ ва ҳайати шахсии фармондеҳиву қатории мақомоти қорҳои дохилӣ, ки дар ин минтақа хизмат карданд, инчунин шахсоне, ки соли 1986 ва солҳои минбаъда аз минтақаи ҷудокунӣ, ки ҷои зисти доимияшон буд, ба Ҷумҳурии Тоҷикистон ихтиёран кӯчида омадаанд ё кӯчонида шудаанд, аз ҷумла кӯдаконе, ки хангоми кӯчидан дар батни модар буданд;

б) шаҳрвандоне, ки дар рафъи оқибатҳои фалокати нерӯҳои барқи атомии Чернобил иштирок кардаанд, аз ҷумла:

- шаҳрвандони муваққатан ба сафари хизматӣ фиристода, ки дар рафъи оқибатҳои фалокати нерӯҳои барқи атомии Чернобил иштирок кардаанд ва (ё) дар ин давра дар ҳудуди минтақаи ҷудокунӣ бо дигар қорҳо машғул буданд;

- хизматчиёни ҳарбӣ, аз ҷумла низомиёни шомили ҷузъи томи махсуси наҷотбахш ва шахсони ӯҳдадори ҳарбӣ, ки махсус барои ҳамин мақсад даъват шуда, сарфи назар аз маҳалли ҷойгиршавӣ ва иҷрои қорҳои вобаста ба рафъи оқибатҳои фалокати нерӯҳои барқи атомии Чернобил ҷалб гардида буданд, инчунин шахсони роҳбарикунанда ва ҳайати қатории мақомоти қорҳои дохилӣ, ки солҳои 1986-1991 дар минтақаи ҷудокунӣ хизмат мекарданд ва (ё) дар нерӯҳои барқи атомии Чернобил бо дигар қорҳо машғул

буданд;

в) шахсони дар бандҳои «а» ва «б» ҳамин модда нишондодашуда, ки ба бемории шуоъзада ва бемориҳои дигари вобаста ба фалокати нерӯгоҳи барқи атомии Чернобил ё корҳои рафъи оқибатҳои ин фалокат гирифтор шудаанд;

г) шахсони дар бандҳои «а» ва «б» ҳамин модда нишондодашуда, ки бар асари фалокати нерӯгоҳи барқи атомии Чернобил ё корҳои рафъи оқибатҳои ин фалокат маъҷуб шудаанд;

д) кӯдаконе, ки аз падар ё модари зарардида, инчунин наврасоне, ки тибқи ҳулосаи мақомоти салоҳиятдори тиббӣ аз наслҳои минбаъдаи гирифтори бемориҳои ирсии вобаста ба фалокати нерӯгоҳи барқи атомии Чернобил таваллуд ёфтаанд;

е) оилаҳои бесаробонмондаи шахсоне, ки бар асари фалокати нерӯгоҳи барқи атомии Чернобил зарар дидаанд.

Моддаи 5. Дастгирии давлатии ҳифзи иҷтимоии шаҳрвандоне, ки бар асари фалокати нерӯгоҳи барқи атомии Чернобил зарар дидаанд

Дастгирии давлатии ҳифзи иҷтимоии шаҳрвандони зарардида дар асоси тадбирҳои зерин ба роҳ монда мешавад:

- бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброни товони зараре, ки ба саломатии шаҳрвандони ҷудогона расидааст;

- ба қайд гирифтани шахсони зарардида ва тартиб додани феҳристи давлатии тиббии ченкунии андозаи шуоъафканӣ;

- таҳия ва амалӣ гардонидани механизмҳои муайянкунии сабабҳои беморӣ ва маъҷубӣ бар асари оқибати ин фалокат;

- таҳия ва амалигардонии усули илман асосноки ҳисоби ҷудогонаи андозаи шуоъхӯрии шаҳрвандон аз лаҳзаи сар задани ин фалокат;

- муайян намудани мақоми шахсоне, ки гирифтори таъсири фалокати нерӯгоҳи барқи атомии Чернобил шудаанд, инчунин таҳия ва амалӣ намудани чораҳо барои ҳифзи иҷтимоии онҳо вобаста ба гурӯҳҳои муқарраршудаи зарардидагон;

- ташкили механизми имтиёзҳои фаъолияти муассисаҳои тиббии давлатӣ, санаторию курортӣ, ки масъалаҳои ҳифзи саломатии шаҳрвандони зарардида ро бевосита ҳаллу фасл мекунад;

- бо мақсади маблағгузории иловагӣ барои ҳифзи иҷтимоии шаҳрвандони зарардида ташкил намудани фондҳои махсус;

- амалӣ намудани дигар имтиёзҳои, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ кардааст.

БОБИ II.

ҲУҚУҚҲОИ ШАҲРВАНДОНЕ, КИ БАР АСАРИ ФАЛОКАТИ НЕРҶОҲИ БАРҚИ АТОМИИ ЧЕРНОБИЛ ЗАРАР ДИДААНД

Моддаи 6. Ҳуқуқи шаҳрвандони бар асари фалокати нерӯгоҳи барқи атомии Чернобил зарардида ба ҳифзи саломатӣ

Шаҳрвандони зарардида дар муассисаҳои тиббии давлатӣ тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳифзи саломатӣ ҳуқуқ доранд.

Иштирокиёни рафъи оқибатҳои фалокати нерӯгоҳи барқи атомии Чернобил, ки саломатиашон осеб надидааст, ҳар сол аз муоинаи тиббӣ ба таври ройгон дар муассисаҳои тиббии давлатӣ мегузаранд.

Моддаи 7. Ҳуқуқи шаҳрвандони бар асари фалокати нерӯгоҳи зарардида ба ҷубронпулӣ ва имтиёзҳо

Давлат ба шаҳрвандони зарардида ҷубронпулӣ ва имтиёзҳои дар Қонуни мазкур пешбинишударо қафолат медиҳад.

Агар шаҳрвандони зарардида бо якҷанд асос ба гирифтани ҷубронпулӣ ва имтиёзҳои дар қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинишуда ҳуқуқ дошта бошанд, ба онҳо ҳуқуқи интиҳоби яке аз ин ҷубронпулӣ ва ё имтиёзҳо дода мешавад.

Шаҳрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрванди зарардида, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон доимӣ истиқомат мекунанд, аз ҷубронпулӣ ва имтиёзҳои пешбининамудаи Қонуни мазкур ва шартномаҳои байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф намудааст, истифода мебаранд.

Моддаи 8. Ҷубронпулӣ ва имтиёзҳо ба шаҳрвандоне, ки бар асари фалокати нерӯгоҳи барқи атомии Чернобил зарар дидаанд

Ба шаҳрвандони зарардида ҷубронпулӣ ва имтиёзҳои зерин муқаррар карда мешаванд:

- кӯмаки тиббии ройгон дар доираи барномаи қафолатҳои давлатии кӯмаки тиббӣю санитарии ройгон ба аҳоли, гирифтани дорувории ройгон (аз рӯи дастури духтур), табобат ва шинонидани дандонҳои сунъии ройгон ба зарардидагон (ба истиснои қолабҳо аз фулузоти киматбаҳо);

- табобати ройғони ҳарсолаи санаторию курортӣ ё пардохти ҷубронпулӣ ба андозаи арзиши миёнаи роҳхат дар дохили Ҷумҳурии Тоҷикистон барои шахсони дар бандҳои «а», «б» ва «в» моддаи 4 Қонуни

мазкур нишон додашуда аз ҷои қор ва барои шахсони дар бандҳои «г», «д» ва «е» моддаи 4 Қонуни мазкур аз мақомоти ҳифзи иҷтимоии маҳалли зист;

- пардохти ҳаққи хизмати алоқа (ғайр аз гуфтугӯҳои телефонии байнишаҳрӣ ва байналмилалӣ), хизмати коммуналӣ (оби гарм ва гармкунӣ, оби хунук), баровардани партовҳо ва хизматрасонии фонди манзилӣ (50 Ҷоиз);

- нигоҳ доштани андозаи маоши пешина ҳангоми гузаронидан ба қори каммузд тибқи тартиби муқаррарнамудаи Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- хизматрасонӣ аз тарафи шӯъбаи ҳифзи иҷтимоӣ дар хона ба шахсони барҷомонда ва маъҷуб дар сурати набудани ҳешу табори наздики онҳо;

- бо пешниҳоди шаҳодатнома дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон истифодаи ройгон аз нақлиёти ҷамъиятӣ (ба истиснои таксӣ), рафтуо қардан барои табобат бо нақлиёти роҳи оҳан ва ҳавоӣ барои шахсони дар бандҳои "а", "б" ва "в" моддаи 4 Қонуни мазкур пешбинишуда дар ҳайми 50 Ҷоиз, барои шахсони дар банди "г" моддаи 4 Қонуни мазкур пешбинишуда тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил. Тартиби пӯшонидани хароҷот барои истифодаи ройгон аз хизматрасонии нақлиётро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд (**ҚЧТ аз 17.12.2020 № 1742**);

- истифодаи рухсатии навбатии ҳарсолаи пардохтшаванда дар вақти барои онҳо мусоид, инчунин гирифтани рухсатии иловагии музнок ба муддати 14 рӯзи тақвимӣ;

- додани ҷубронпулии ҳарсола ба оилаҳои бесаробонмондаи шахсони бар асари фалокати нерӯҳои барқи атомии Чернобил зарардида дар ҳаҷми арзиши миёнаи роҳхати санаторию курортӣ;

- пардохти хароҷоти рӯзмарра ҳангоми сафар барои муоинаи тиббӣ ҷиҳати муайян намудани таъсири шӯъафканӣ;

- пардохти кӯмакпулии яқвақтаи ҳарсола дар ҳаҷми се нишондиҳанда барои ҳисобҳо ба шахсони дар бандҳои «а», «б» ва «в» моддаи 4 муайяншудаи Қонуни мазкур;

- ба муассисаҳои давлатии таълимии миёнаи махсус ва олий тибқи квотаҳои муқарраргардида дохил шудани фарзандони шаҳрвандони зарардида;

- дар хона – интернатҳои кӯҳансолон, маъҷубон ва интернатҳои махсусгардонидашуда бе навбат ҷойгир намудани шаҳрвандони зарардида;

- истифода аз қарзҳои имтиёзнок бо мақсади харидан ва ё сохтмони хонаи истиқоматӣ (аз ҷумла қарзи ипотекаӣ);

- таъмини нафақаи имтиёзнок тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- истифода аз дигар имтиёзҳои, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ кардааст.

Тартиби пардохти ҷубронпулӣ ва имтиёзхоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

Моддаи 9. Хизматрасонии тиббӣ ба шаҳрвандоне, ки бар асари фалокати нерӯҳои барқи атомии Чернобил зарар дидаанд

Шаҳрвандони дар моддаи 4 Қонуни мазкур зикршуда, инчунин кӯдакони баъди фалокати нерӯҳои барқи атомии Чернобил таваллудшудаи онҳо, ки дар он маврид шӯъафкании радиоактивӣ метавонист ба онҳо низ таъсир расонад, бояд ҳатман таҳти мушоҳидаи тиббии доимӣ қарор гиранд. Барои ба қайд гирифтани ин шахсон феҳристи давлатӣ тартиб дода мешавад.

Хизматрасонии тиббӣ ба шаҳрвандони зарардида ва мушоҳидаи диспансерии онҳо аз тарафи муассисаҳои нигоҳдории тандурустии давлатӣ дар ҷои истиқомат ё қори онҳо амалӣ гардонида мешавад. Хизматрасонии махсуси тиббии ин гурӯҳи шаҳрвандонро муассисаҳои таъмин месозанд, ки номгӯи онҳо, тартиби хизматрасонии тиббӣ, инчунин гузаронидани мушоҳидаи тиббии доимии онҳо аз тарафи мақоми ваколатдори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

Сабабҳои бемории шаҳрвандони зарардидаи дар моддаи 4 Қонуни мазкур зикршударо, ки бар асари фалокати нерӯҳои барқи атомии Чернобил бемор ва маъҷуб гардидаанд, комиссияҳои экспертии тиббиро меҳнатие (КЭТМ) муқаррар менамоянд, ки онҳоро мақомоти ваколатдори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис додааст.

Шаҳрвандоне, ки бо қарори шӯрои экспертии ва комиссияҳои экспертии тиббиро меҳнатӣ (КЭТМ) розӣ нестанд, ҳуқуқ доранд ҷиҳати баррасии тақрири парванда ба Комиссияи экспертии тиббиро меҳнатии ҷумҳуриявӣ муроҷиат намојанд.

Моддаи 10. Ҳифзи иҷтимоӣ, хизматрасонии тиббӣ ва солимгардонии кӯдакону наврасон

Ба кӯдакону наврасони бар асари фалокати нерӯҳои барқи атомии Чернобил зарардида, ки дар банди «д» моддаи 4 Қонуни мазкур зикр гардидаанд, имтиёзҳои зерин муқаррар карда мешавад:

- гузаронидани мушоҳидаи ҳатмии тиббии ҳарсолаи ройгон дар муассисаҳои тиббии давлатӣ;

- таъмини ройғони доруворӣ (аз рӯи дастури духтур) барои табобати дармонгоҳии кӯдакон ва занҳои ҳомиладори бар асари фалокати нерӯҳои барқи атомии Чернобил зарардида;

- табобати ройгон тибқи дастури тиббӣ дар муассисаҳои санаторию курортӣ соҳаи дахлдор;

- рафтуои ройғони кӯдакон дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамроҳи падар ё модар, васӣ ё парастор бо нақлиёти роҳи оҳан, дар ноҳияҳои, ки роҳи оҳан надоранд, бо нақлиёти ҳавоӣ ё нақлиёти байнишаҳрӣ то муассисаи табобатӣ ва санаторию курортӣ;

- ҳузури модар бо кӯдаки бемор дар муассисаҳои табобатӣ бо пешниҳоди духтур дар давраи табобат;
- таъмин кардани кӯдакони зарардида бо озуқа, аз ҷумла дар мактабҳо ва кӯдакистонҳо бо арзиши миёна аз тарафи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ муайяншуда.

Кӯдаконе, ки осеби ба падар ё модарашон расида ба онҳо гузаштааст, аз имтиёзҳои дар Қонуни мазкур пешбинишуда истифода мебаранд.

Ба падар ё модари кӯдакони то 16-солаи бар асари фалокати нерӯгоҳи барқи атомии Чернобил зарардида имтиёзҳои зерин муқаррар карда мешаванд:

- пардохти варақаи корношоямӣ барои нигоҳубини кӯдаки бемор ба андозаи 100 фоизи маоши миёнаи падар ё модар;

- пардохти 100 фоизи варақаи корношоямӣ ба падар ё модаре, ки ба кӯдаки бемор дар муассисаи табобатӣ дар давоми табобат ҳамроҳӣ менамояд.

Тартиби хизматрасонии тиббӣ ва солимгардонии кӯдакону наврасонро, ки дар моддаи мазкур нишон дода шудааст, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

Моддаи 11. Кафолатҳои иловагӣ ба шаҳрвандоне, ки бар асари фалокати нерӯгоҳи барқи атомии Чернобил зарар дидаанд

Кафолатҳои иловагиро ба шаҳрвандони зарардида Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

Мақомоти ҳокимияти давлатӣ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии маҳаллӣ, шахсони мансабдор, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо новобаста ба шакли моликият дар доираи салоҳияташон оид ба беҳбудии шароити моддию маишӣ, маънавӣ, хизматрасонии тиббӣ, инчунин амалӣ намудани фаъолияти соҳибкорӣ ва дигар ҳолатҳо нисбати шаҳрвандони зарардида чораҳои иловагӣ меандешанд.

Моддаи 12. Маблағгузориҳои чорабиниҳои ҳифзи иҷтимоии шаҳрвандоне, ки бар асари фалокати нерӯгоҳи барқи атомии Чернобил зарар дидаанд

Чорабиниҳои ҳифзи иҷтимоии шаҳрвандони зарардида аз ҳисоби манбаъҳои зерин маблағгузорӣ мешаванд:

- аз маблағи буҷети давлатӣ;
- аз маблағи фондҳои мақсаднок;
- аз хайрияи шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ;
- аз дигар манбаъҳои маблағгузорие, ки қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ накардааст.

Моддаи 13. Танзими муносибатҳо вобаста ба таъмини нафақа

Муносибатҳо вобаста ба таъмини нафақаи шаҳрвандони зарардида ва аъзои оилаи онҳо тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба танзим дароварда мешаванд.

БОБИ Ш. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

Моддаи 14. Ҷавобгарӣ барои риоя накардани Қонуни мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои вайрон кардани Қонуни мазкур мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Моддаи 15. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

Э.Раҳмонов

**ш.Душанбе, 5 март соли 2007
№ 242**